
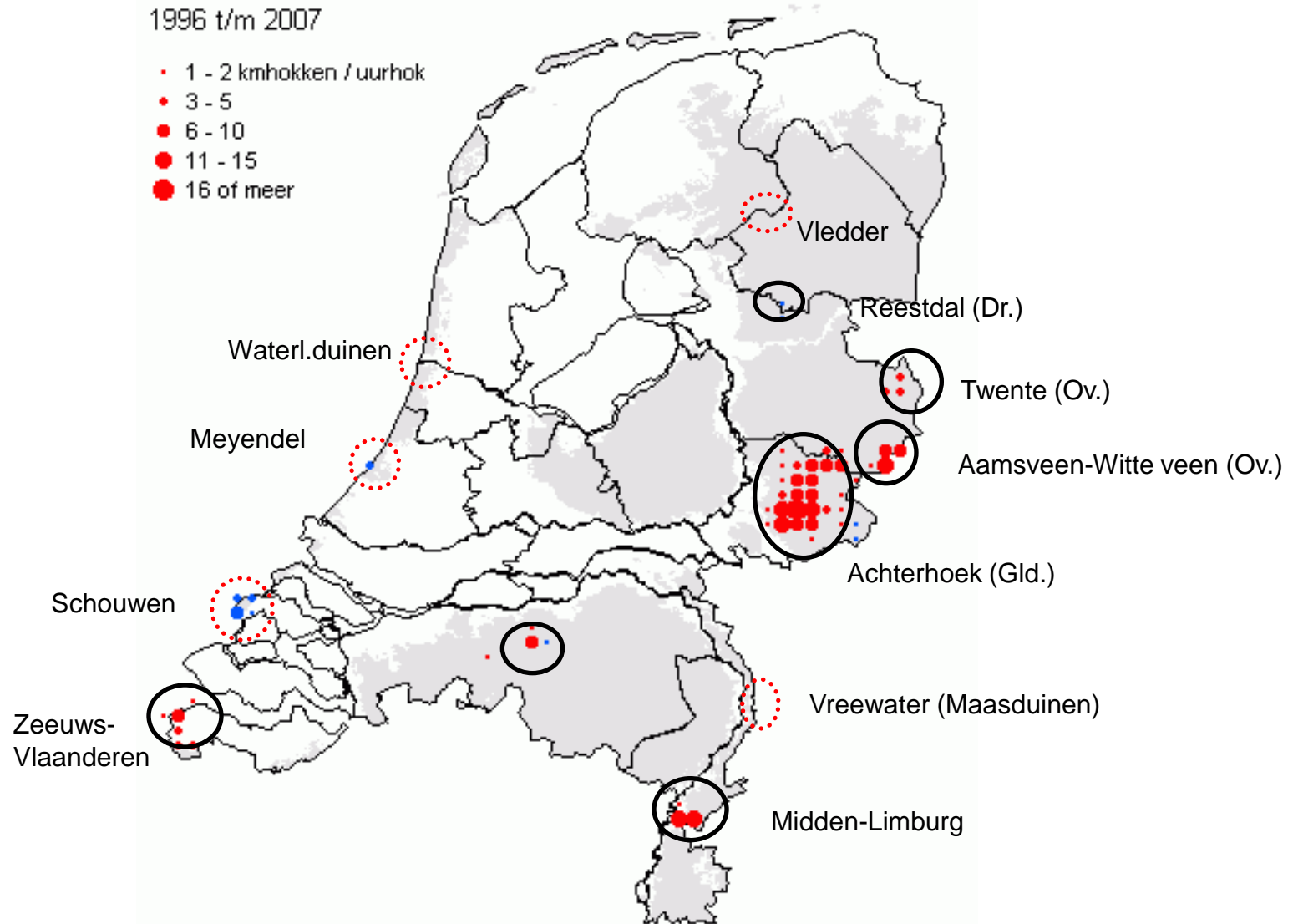
Blijvers en nieuwkomers: boomkikker en ringslang

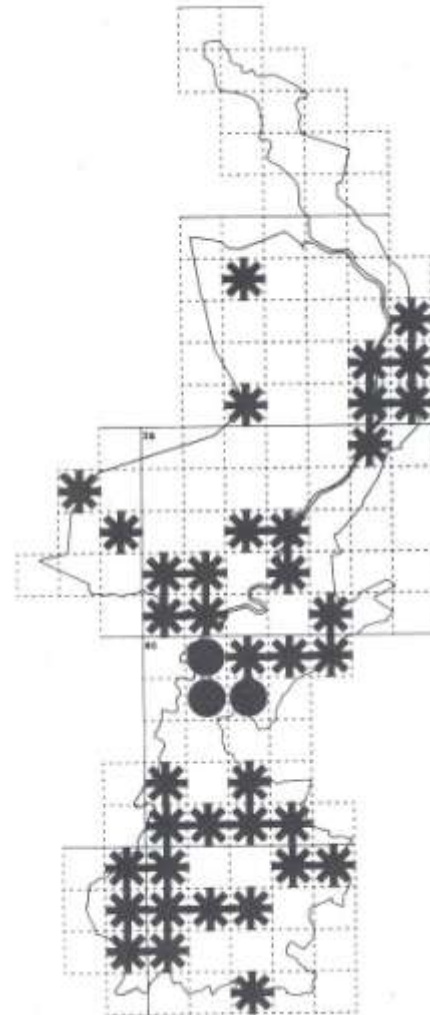
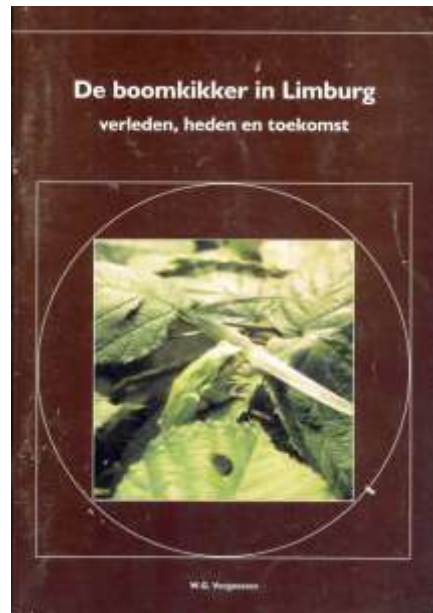
Raymond Creemers

boomkikker
1996 t/m 2007

- 1 - 2 kmhokken / uurhok
- 3 - 5
- 6 - 10
- 11 - 15
- 16 of meer

1975-1984

Doort

1000 m

1985-1994

Doort

Haeselaarsbroek

Ijzerenbosch

1000 m

1995-2004

Doort

Vullings
beekdal

Haeselaarsbroek

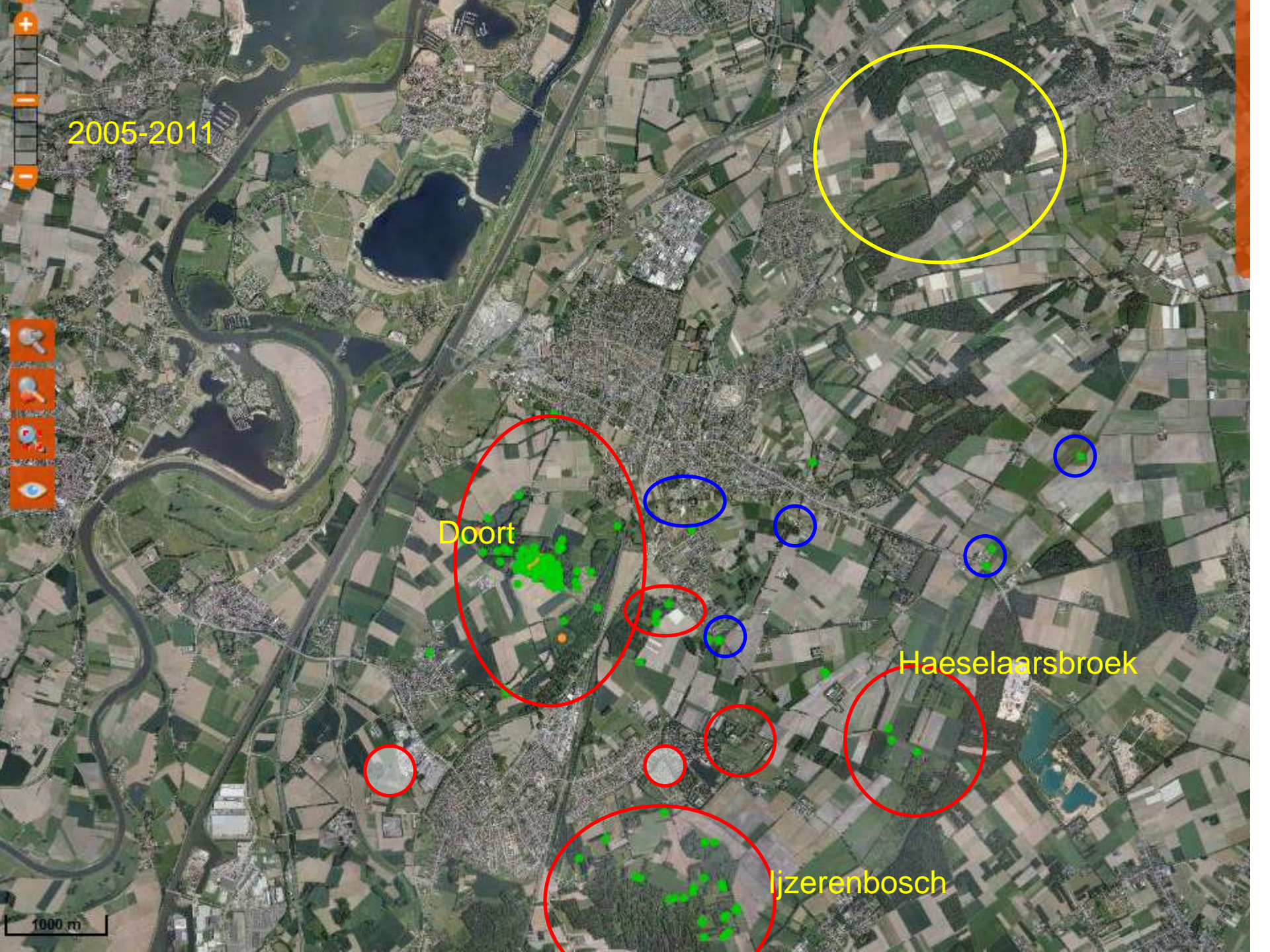
Golfbaan

Ijzerenbosch

1000 m

2005-2011

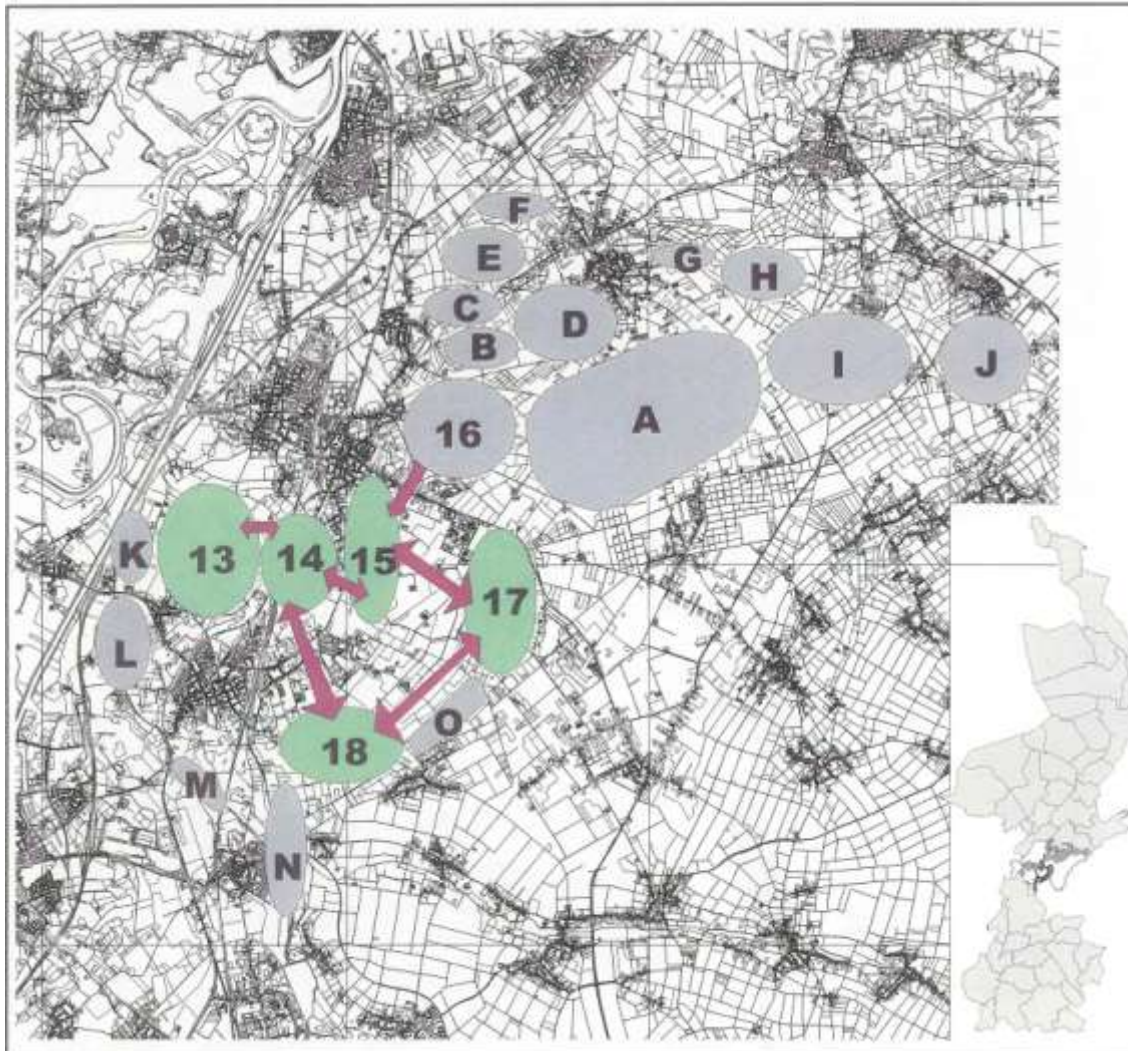

Doort

Haeselaarsbroek

Ijzerenbosch

1000 m

Actieprogramma Boomkikker Limburg
Kaart 1: Actuele - en potentiële leefgebieden van de boomkikker

Legenda

Actueel leefgebied

13 Doort en Horsterplaat
14 Sakkerhout
15 Vuilensbeekdal
17 Heeslaarsbroek
18 Lutzerath

Potentieel gebied

16 Marissen/Het Leen
A Echterbroek
B Grootbroek
C Het Broekje
D Eersien
E Reigerbroek
F Rozendael
G Het Sisseltje
H Munningsbroek
I Estbroek
J Voorsteveld
K Geleerbeek-Noord
L Beekhoven
M Het Hout
N Beekdalen Nieuwstadt
O Ellandchen/Hoibruch

Verbindingen

Toelichting :
De afgebeelde actuele leefgebieden met nummers zijn conform de beschreven gebieden in het landelijke beschermingsplan boomkikker 2001-2005, met uitzondering van het gebied Marissen-Het Leen, dat wordt hier als potentieel gebied beschouwd.

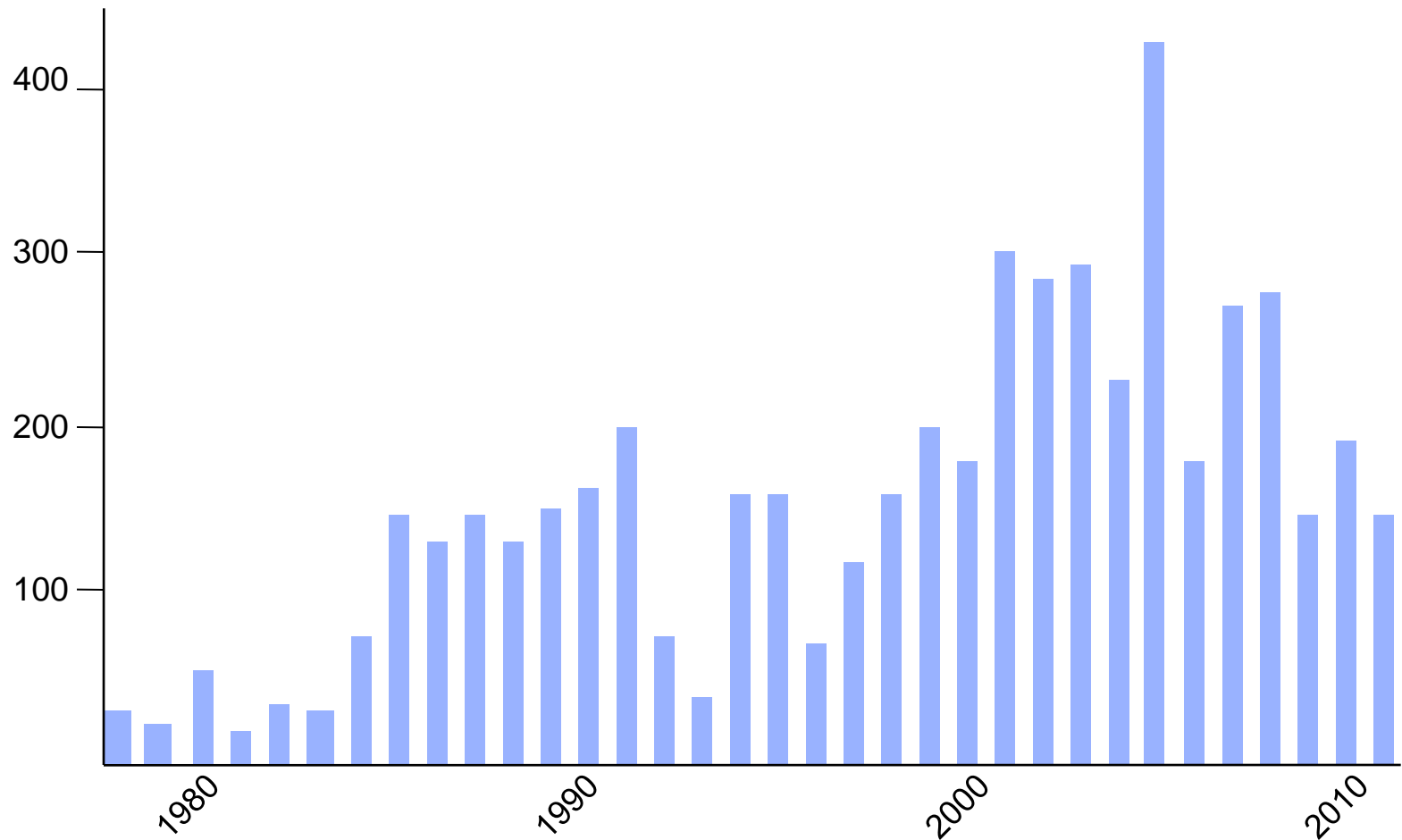
0 1 2 Kilometers

Bijdrage instandhouding
Nieuw Landschapsovernameplan in Limburg
Postbus 104
6000 AA Maastricht
www.limburg.nl

Opdrachtgever : provincie Limburg
Projectnummer : 90 0 - 2
Bestandsnaam : Leefgebieden4Alligend
Autuur : W. Jansen
Datum : 12 november 2002

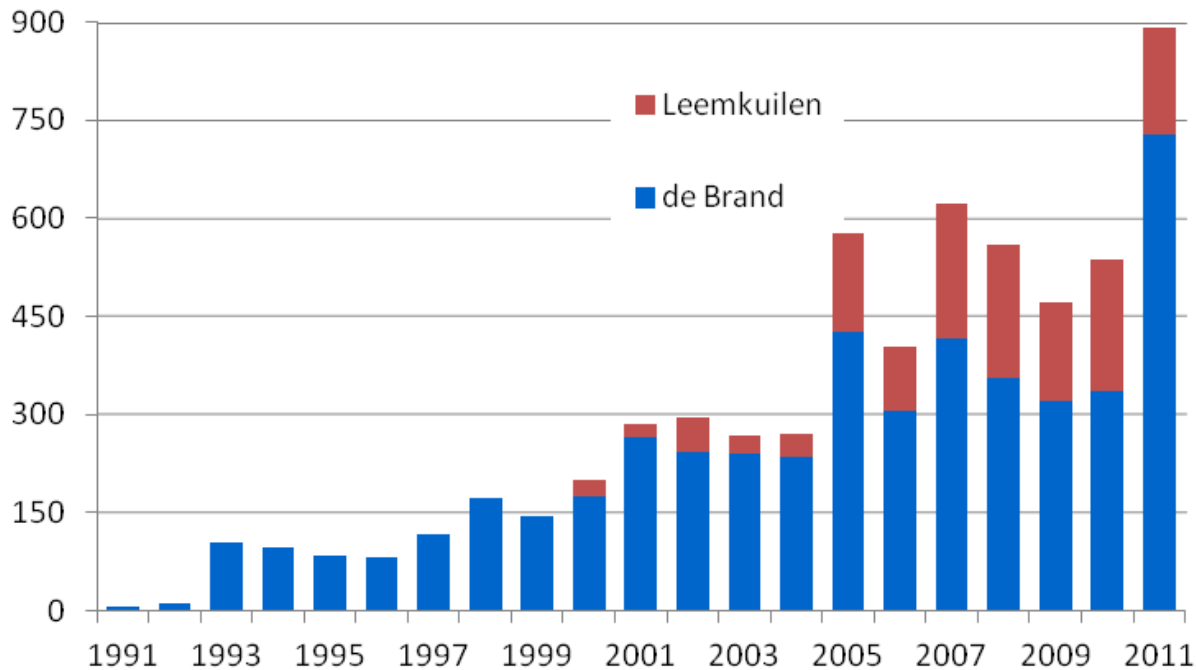

Populatie-ontwikkelingen in de Doort

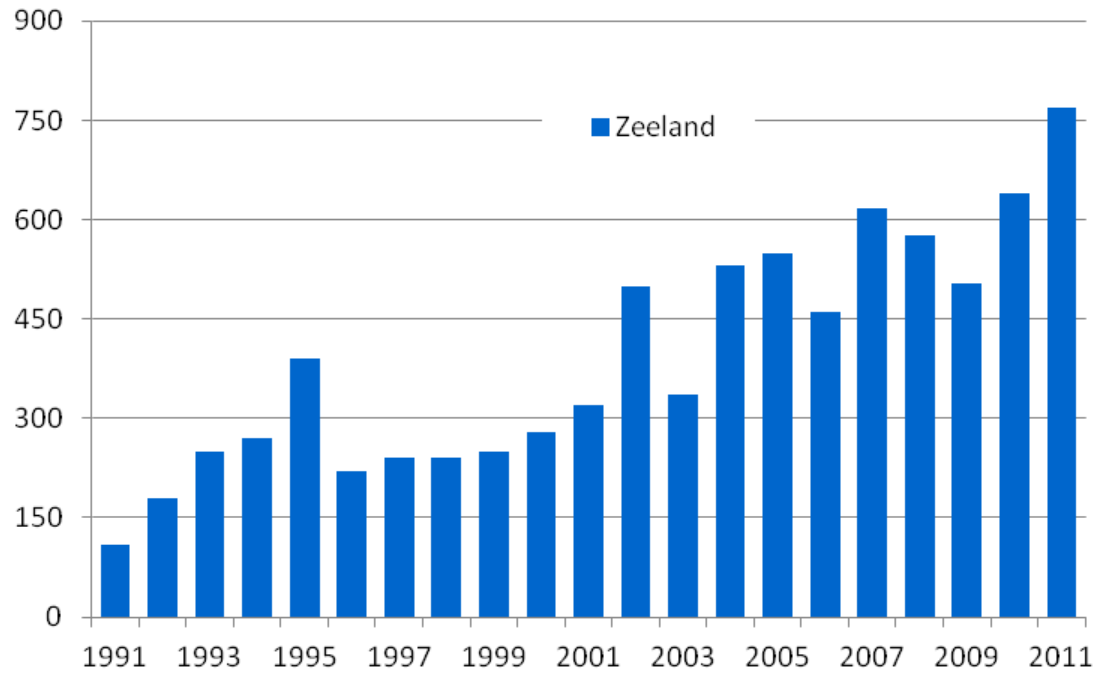

Populatie-ontwikkelingen Noord-Brabant

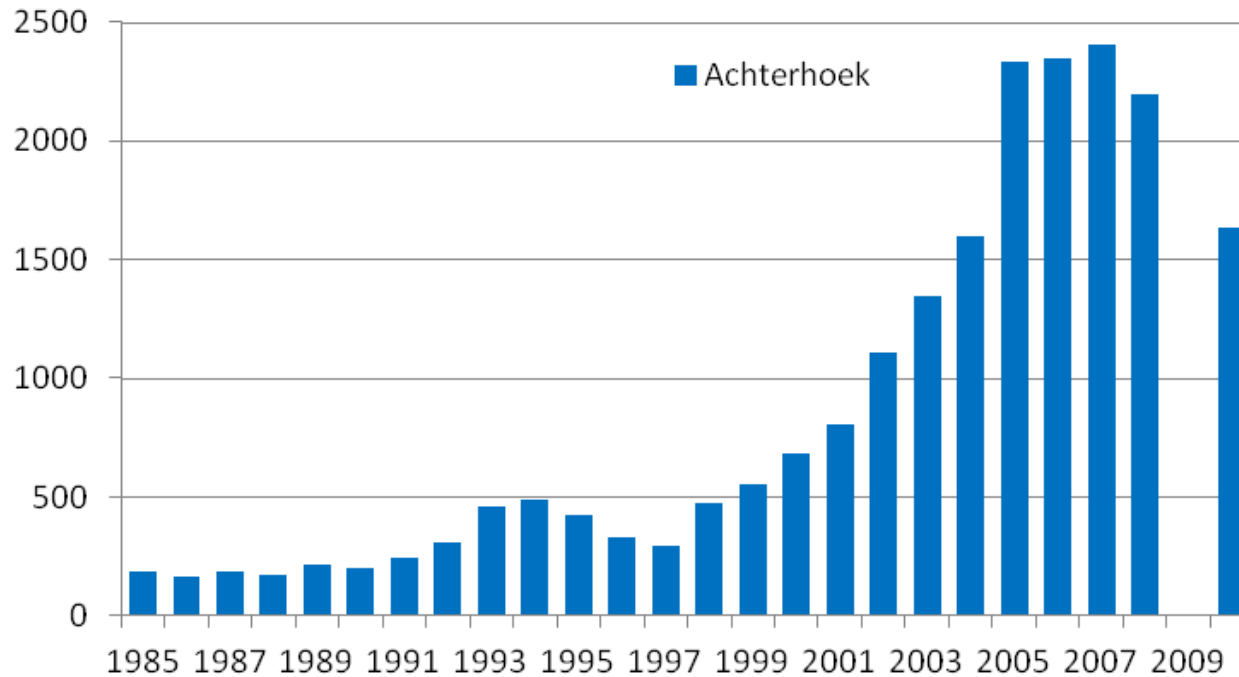

Populatie-ontwikkelingen Zeeland

Populatie-ontwikkeling Achterhoek

Groei in boomkikkerpopulaties

<i>Gebied</i>	<i>1991</i>	<i>2011</i>	
Achterhoek	200	1700	
Noord-Brabant	7	1000	+ diverse introducties
Zeeland	110	750	
Limburg	200	500?	+ herintroductie Vreewater
Twente	50	250	
Drenthe	10	<25	
Totaal	567	4225	
<i>Niet begeleide introducties</i>			
Meyendel (duinen)	0	50-100	
Amsterdamse waterleidingduinen	0	<50	
Schouwen	0	100	uit Kroatië
Drenthe-Friesland (Vledder)	0	80	uit Frankrijk & Duitsland
	0	300	

Conclusies

- Populaties zijn gegroeid en deels verbonden
- Continue aandacht nodig
- Nog niet robuust genoeg (<5000 landelijk)

- Gegevens delen met elkaar
- Kennis van beheer delen (peilbeheer, ijsbanen, viskolonisatie etc.)
- Kennis uit introducties delen

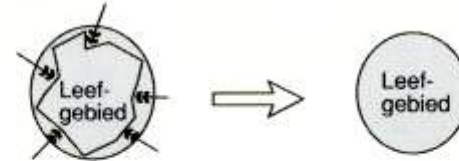

Waar staan we?

Vier-fasenstrategie

1. Veilig stellen
2. Versterken
3. Verbinden
4. Verspreiden

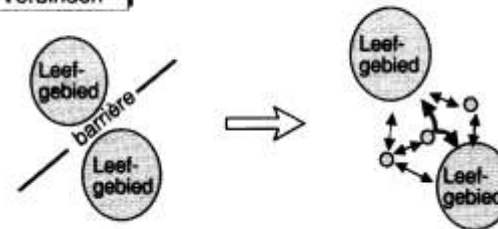
1 | Veiligstellen

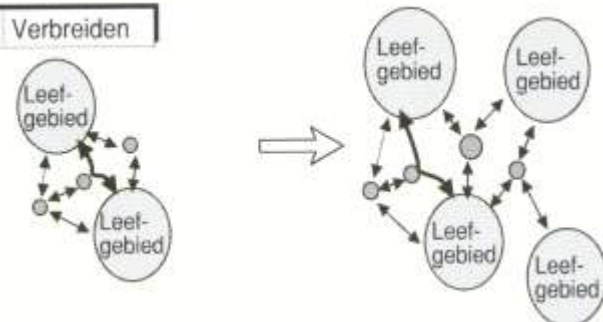
2 | Versterken

3 | Verbinden

4 | Verspreiden

Conclusies

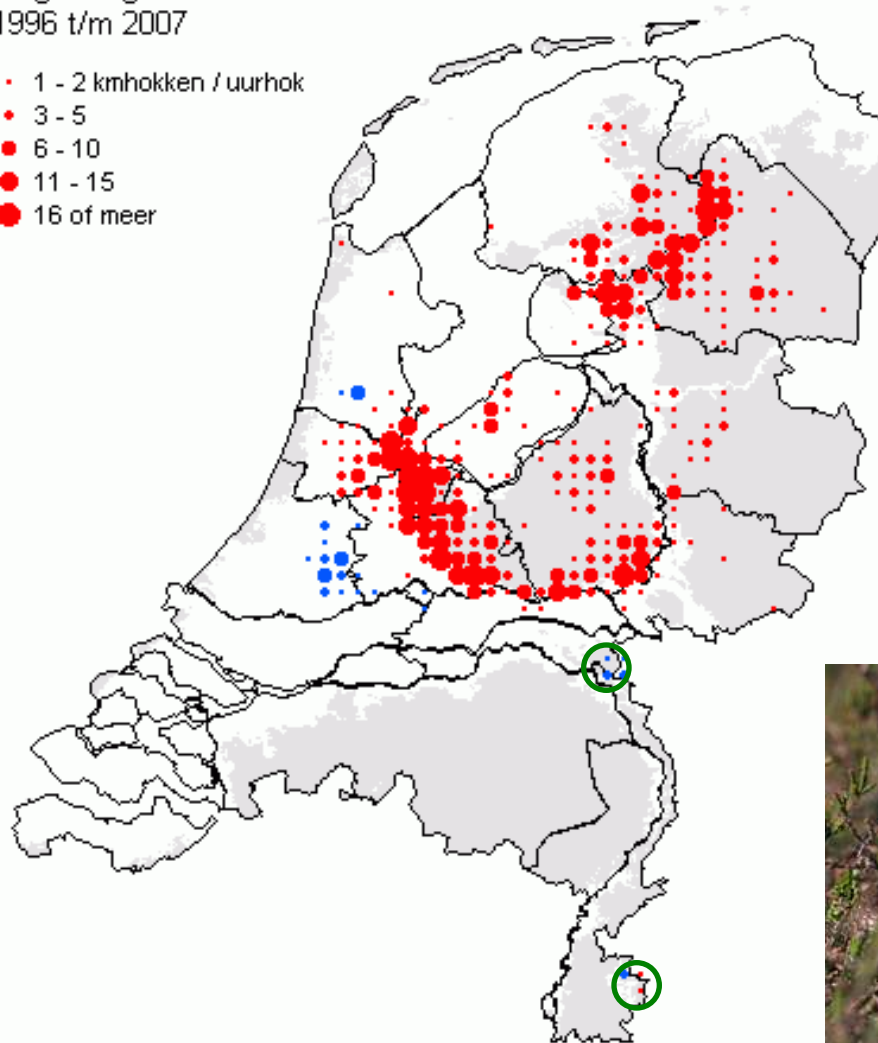
- algehele Landschapskwaliteit >>>> te smalle verbindingzones
- de soort heeft een omvangrijk netwerk nodig van wateren en watertypen
- specifiek beheer m.b.t. waterstanden en tijdstip van droogval
- blijvende aandacht nodig
- kennisuitwisseling (landelijk overleg of speciale website?)

Ringslang

ringslang
1996 t/m 2007

- 1 - 2 kmhokken / uurhok
- 3 - 5
- 6 - 10
- 11 - 15
- 16 of meer

Bruuk en St-Jansberg (Mook) 2000-heden

Brunssummerheide en Wormdal 2000-heden

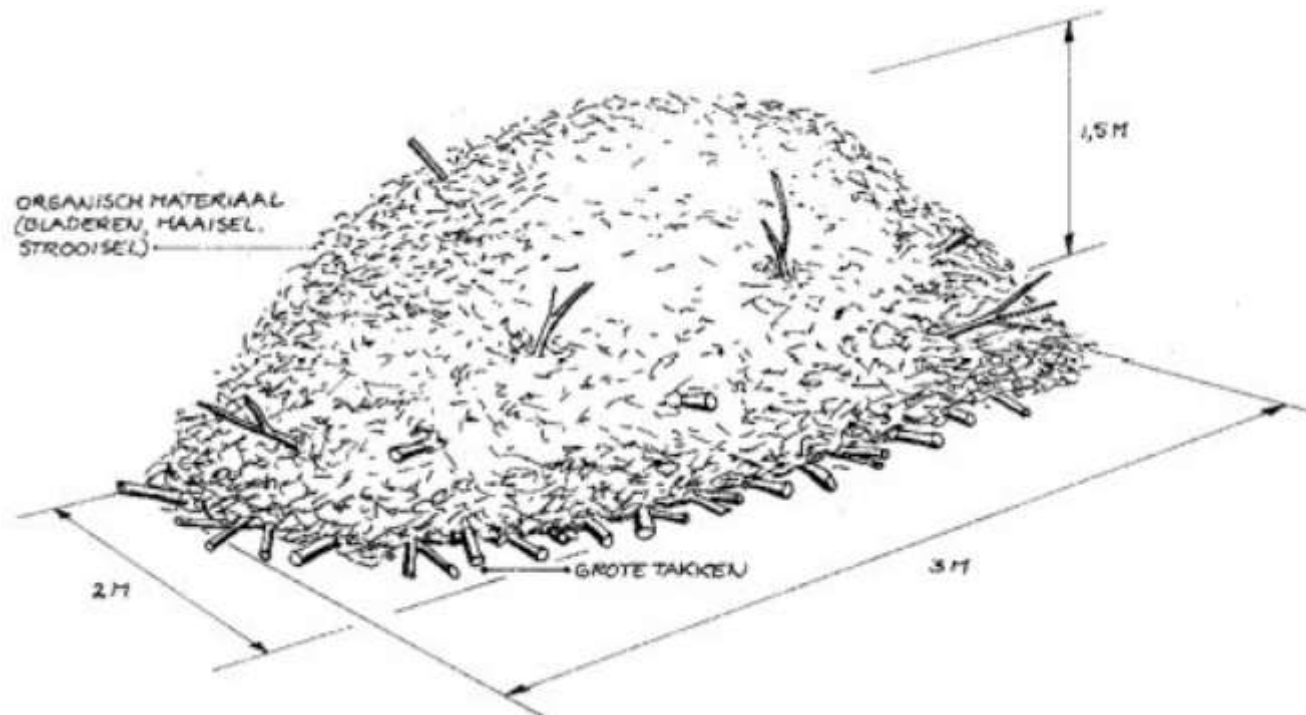

Habitat-eisen

- Natte gebieden met veel water
- Watergangen voor verplaatsingen (sloten, beekjes, kanalen)
- Grote slang: relatief grote voedselbehoefte: zekere mate van voedselrijkdom en forse prooidieren
- Droge overwinteringsplek
- Broeihopen!

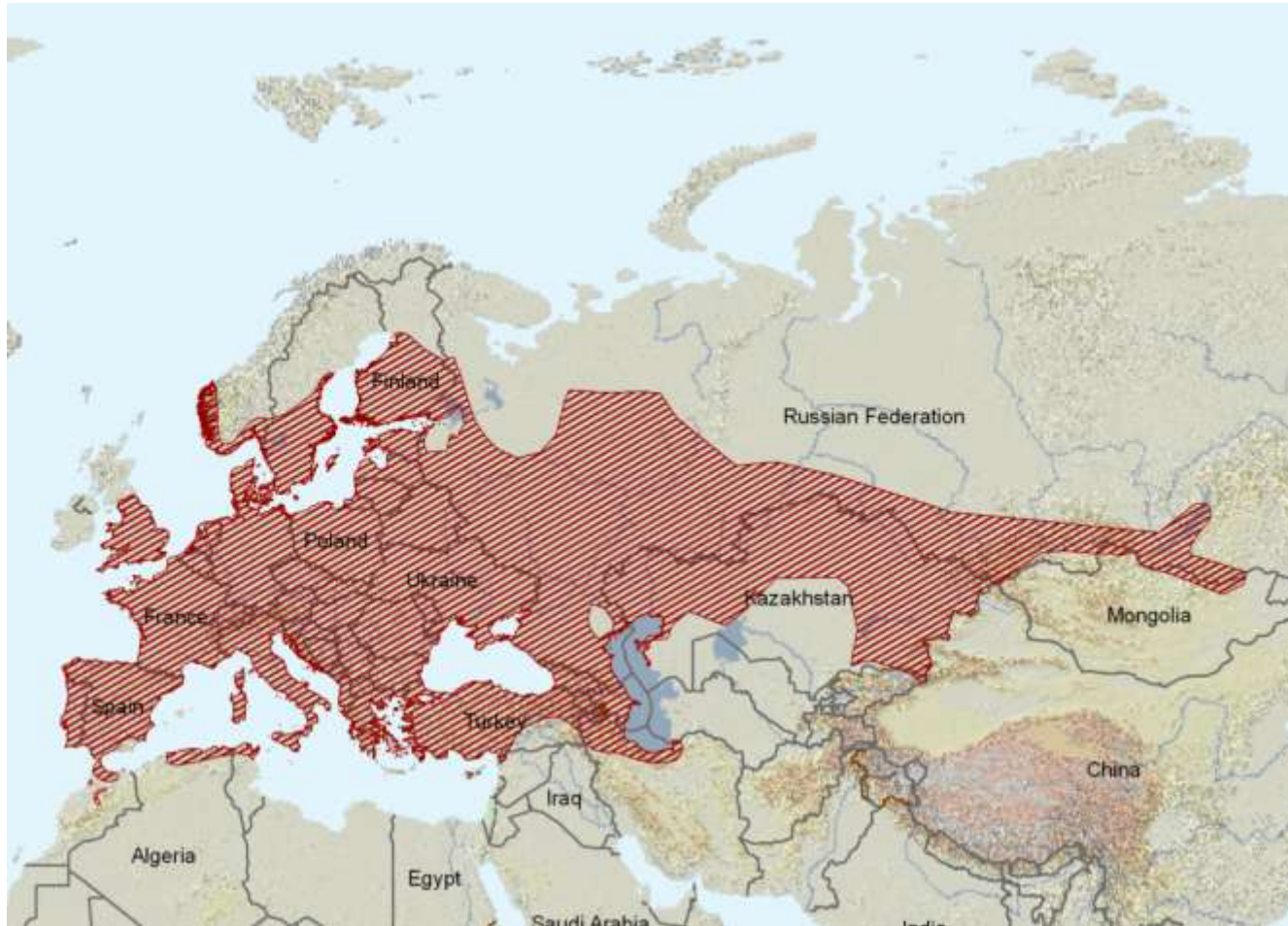

Broeihoop 2*5*1,5 meter

Verspreiding Europa-Azië

Roger Thorpe (1970-1980)

- Westelijke ringslang (N.n. *helvetica*)
- Oostelijke ringslang (N.n. *natrix*)
- enkele eilandendemen (Corsica, Sardinië, etc)

N.n.natrix

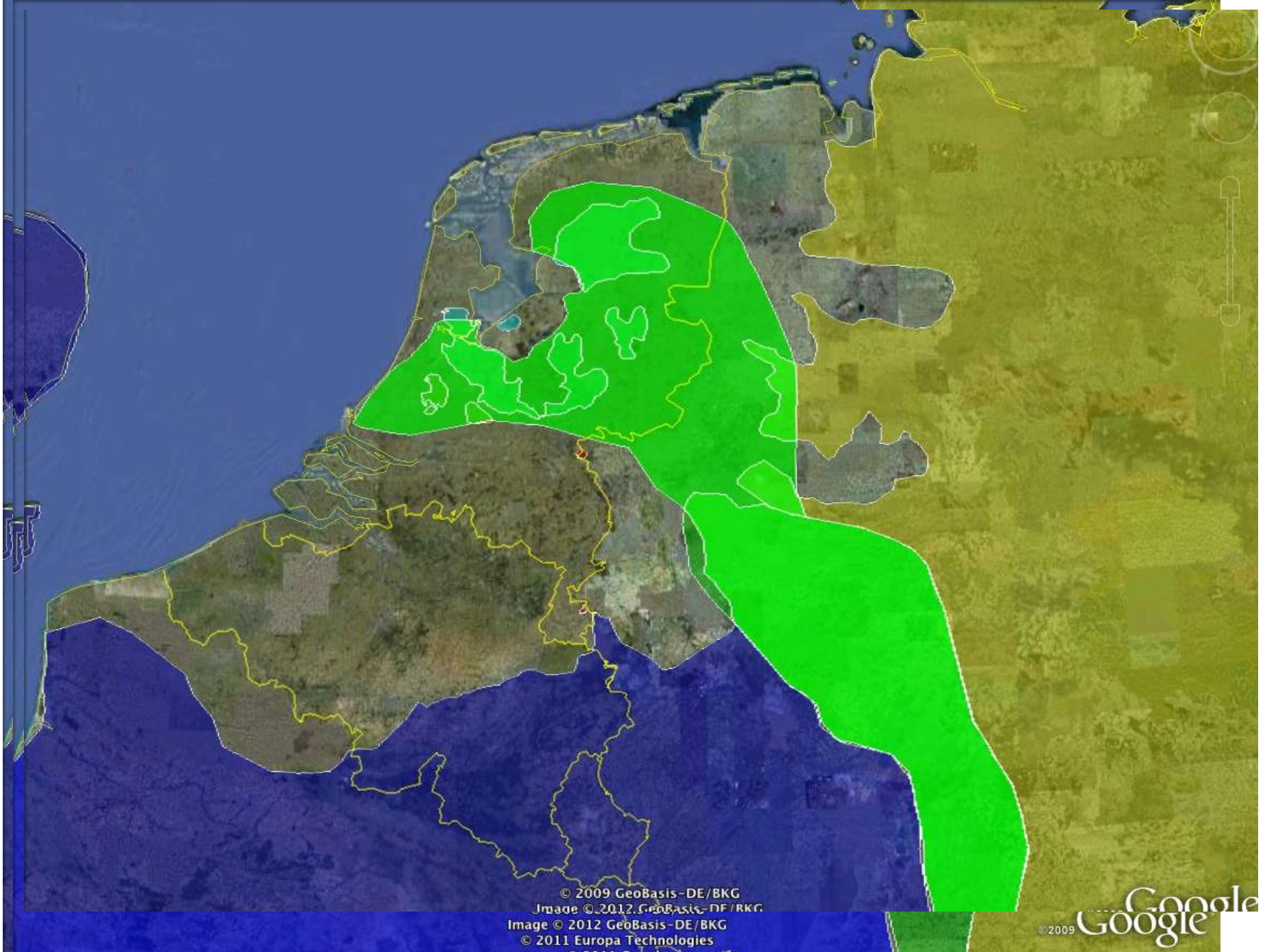

Hybride-vormen

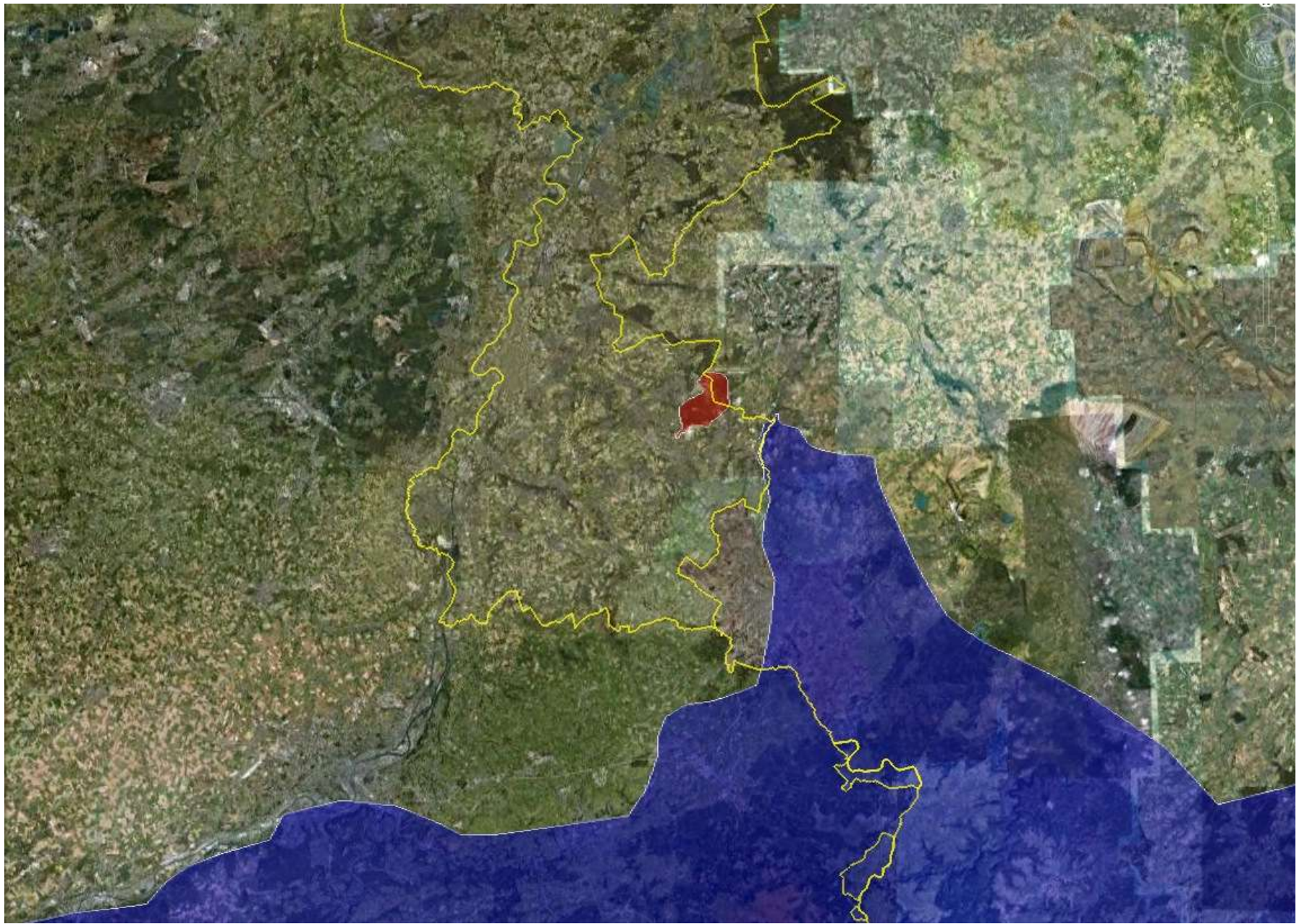
N.n.helvetica

© 2009 GeoBasis-DE/BKG
Image © 2012 GeoBasis-DE/BKG
© 2011 Europa Technologies
© 2011 Google

©2009 Google

Meerdere ondersoorten in Nederland?

Interessante materie voor de Nederlandse populaties!

- Westelijke ringslang: zeker in Zuid-Limburg
- rest van Nederland? Hybride/Westelijk/Oostelijk

Genetisch onderzoek van Elze Groenhout (UvA)

Wangsljimmonsters

DNA-analyses

Vragen?

Dank aan

- Ingo Janssen
- Ronald Zollinger
- Elze Groenhout

KIJK OOK EENS OP
www.sosvuursalamander.nl